

Skríningové programy na Slovensku; stručný prehľad

Jana Trautenberger Ricová, Mária Rečková, Zuzana Bárdyová,
Adam Štrbavý
Národný onkologický inštitút

17. október 2024, MZ SR, Bratislavac

Národný onkologický inštitút

- bol zriadený v Národnom onkologickom ústave 1. augusta 2018
- slúžiť ako klinicko-výskumná, akademická a vzdelávacia platforma pre spoluprácu pri zabezpečovaní aktivít napomáhajúcich **napĺňanie Národného onkologického programu**

Hlavné oblasti činnosti:

1. Prevencia a skríning:

- koordinácia, hodnotenie skríningov a návrh aktualizácie

2. Diagnostika a liečba, vrátane podpornej starostlivosti:

- Konceptie onkologickej starostlivosti
- Odborná platforma pre riešenie problémov v onkologickej starostlivosti spolu s HO MZ SR a odbornými spoločnosťami,
- Register onkologických liekov, inovatívnych liekov

3. Výskum/vývoj/vzdelávanie:

- Register klinických štúdií
- podpora infraštruktúry klinických skúšaní
- Granty NOI
- Technická podpora SŠO
- Edukačná platforma - pacient, laik, lekár

5. **Medzinárodná spolupráca** – participácia na európskych projektoch (JA- CraNE, EUnetCCC, EchoS, EU-CanScreen), podpora spolupráce s medzinárodnými inštitúciami: IU-SCCC, OSU, Masarykov onkologický ústav, IBA Brno, Gustave-Roussy Institut

Onkologický skríning

- Skríning karcinómu prsníka (ženy 50-69 rokov)- **skríningové mamografia raz za 2 roky na preverených skríningových mamografických pracoviskách** so zabezpečením kvalitného, komplexného postup ženy v skríningu, vrátane manažmentu zistených patologických nálezov.
- Skríning rakoviny krčka maternice (ženy 23-64 rokov)- **odber cytológie v časovom intervale 1-1-3 roky. Je ukončený vo veku 64 rokov**, ak sú posledné tri cytologické nálezy negatívne. Abnormálne cytologické nálezy posudzované na **vyšších expertných kolposkopických pracoviskách**.
- Skríning kolorektálneho karcinómu (osoby 50-75 rokov)- populácia s bežným rizikom rakoviny KRCa pomocou **TOKS u všeobecného lekára raz za 2 roky** s následnou **skríningovou kolonoskopiou** pri pozitívnom výsledku testu. **Primárna skríningová kolonoskopia** (bez predchádzajúceho TOKS) u bežnej populácie po 50. roku života **raz za 10 rokov**.

Onkologický skríning; pilotné programy

- Skríning karcinómu pľúc (osoby **50 rokov** a viac)- anamnéza fajčenia 15 balíčko-rokov u súčasných fajčiarov alebo bývalých fajčiarov ak prestali fajčiť pred 10 a menej rokmi. Včasný záchyt karcinómu pľúc **nízko-dávkovým CT (Low-dose CT - LDCT)**, **minimálne dve nízkodávkové CT v ročnom intervale**, nábor vhodných osôb súvisí s podporou ukončenia fajčenia a liečbou závislosti od tabaku.
- Skríning karcinómu prostaty (muži **od 50. roku**)- v bežnom riziku vyšetrenie **PSA (prostatický špecifický antigén) raz za 3 roky**, pri PSA >3 USG prostaty (MRI)

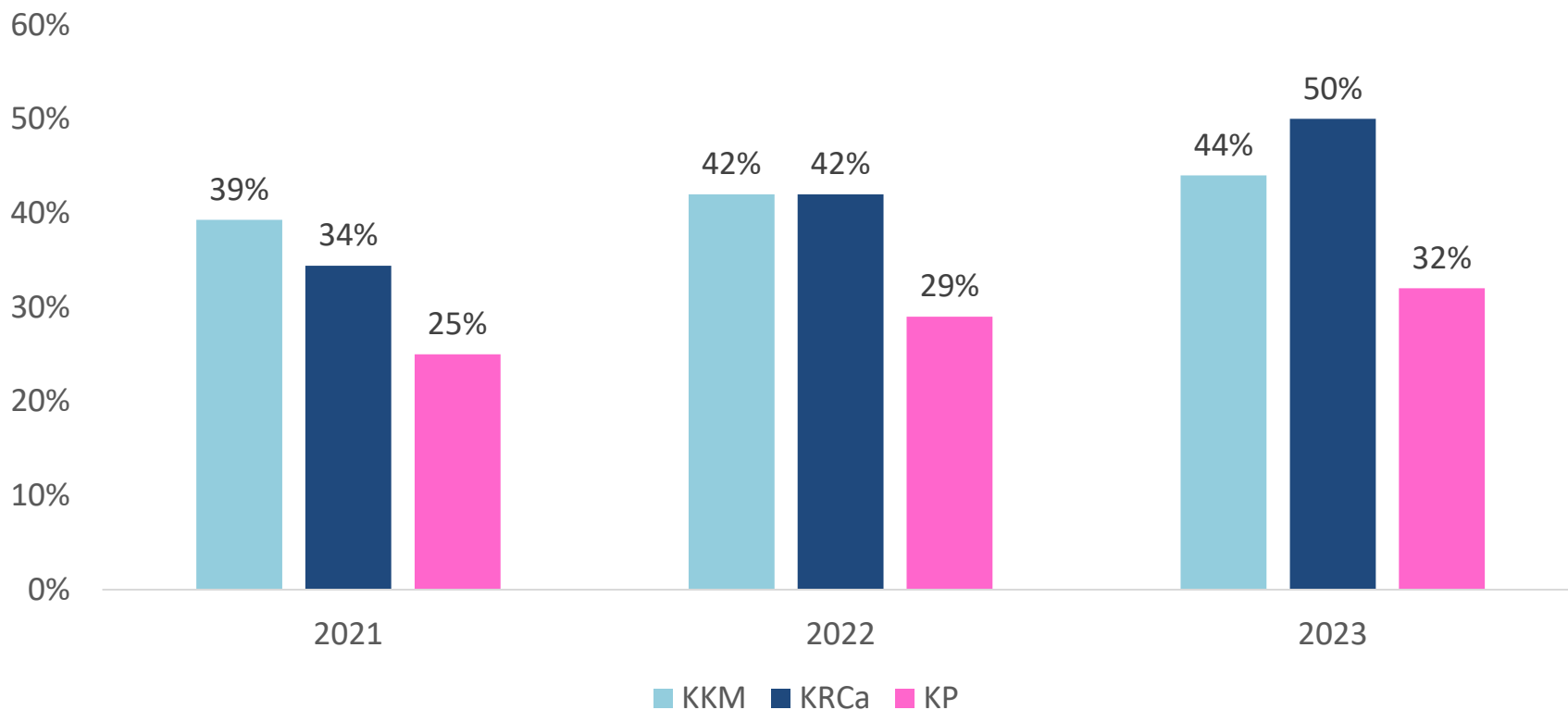
Onkologický skríning na Slovensku, ako je organizovaný?

- ✓ **Primárny cieľ-** zníženie mortality na dané onkologické ochorenie
- ✓ **Existencia testu** s dostatočnou senzitivitou a špecificitou, jeho jednoduchosť a možnosť celoplošného uplatnenia
- ✓ **Význam záchytu onkologického ochorenia v skorom štádiu** v asymptomatickej cieľovej populácii z hľadiska prognózy

Onkologický skríning na Slovensku

Podiel počtu osôb z cieľovej populácie, ktorí absolvovali skríningové vyšetrenie

Zdroj: ZP, Národný onkologický inštitút, Bratislava 2024

Onkologický skríning na Slovensku

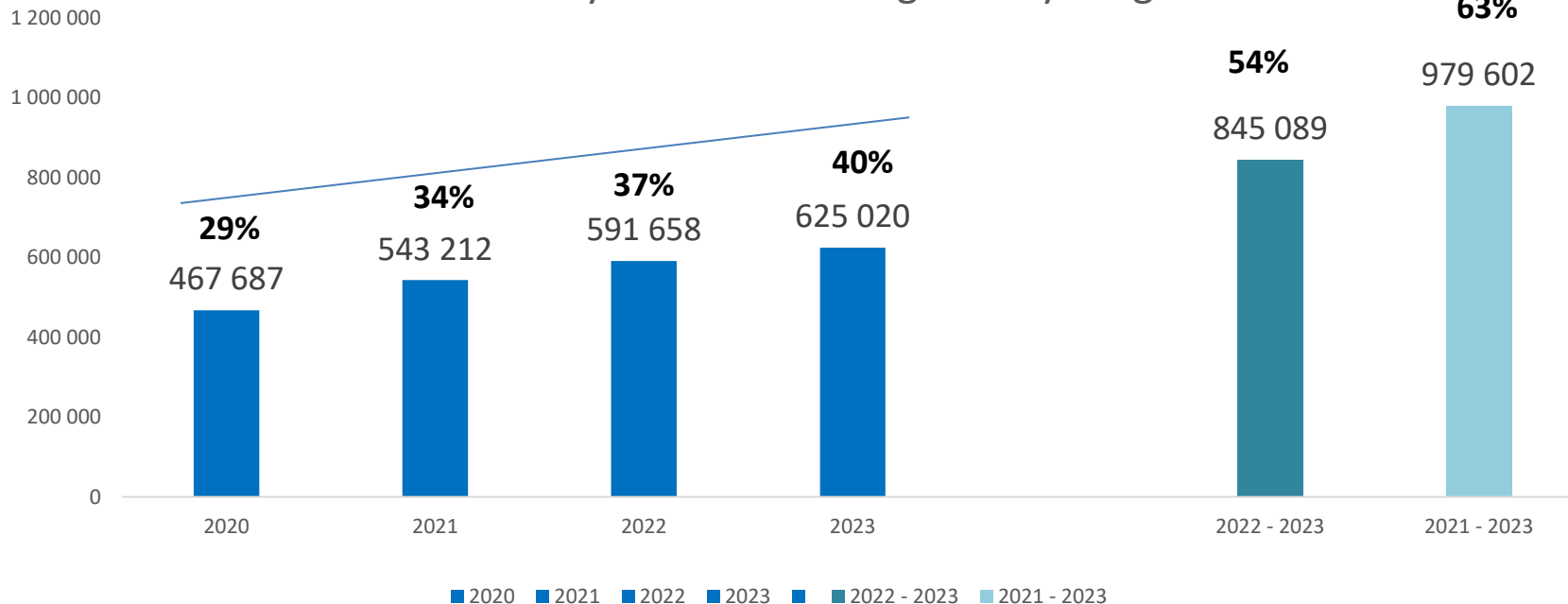
Skríning	2022	2023
KKM	18%	18%
KRCa	28%	32%
KP	13%	18%

Podiel počtu osôb, ktorým bol skríning vykázaný **na základe pozvánky**

Onkologický skríning na Slovensku

Karcinóm krčka maternice (KKM)

Počet žien s vykonanou skríningovou cytológiou

Skríning KKM

Podiel počtu žien (%) vo veku 23-64 rokov, ktoré absolvovali skríningové cytologické vyšetrenie (jednoročný, dvojročný a trojročný interval)

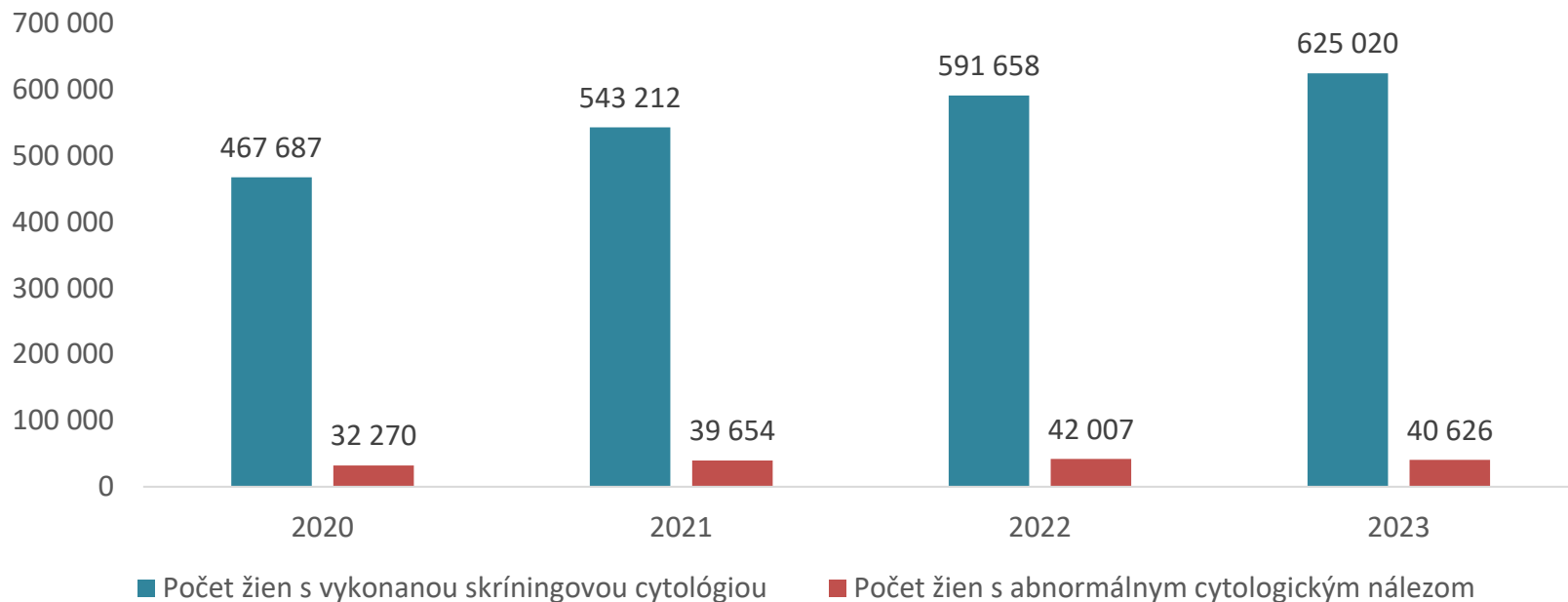
- na základe pozvánky od ZP (Z01.4)
- alebo počas preventívnej prehliadky u gynekológa (Z12.4)

Na Slovensku bolo v roku 2023 vo veku od 23 - 64 rokov 1 557 851 žien (Štatistický úrad SR)

Onkologický skríning na Slovensku

Karcinóm krčka maternice (KKM)

Podiel abnormálnych cytologických nálezov

Skríning KKM

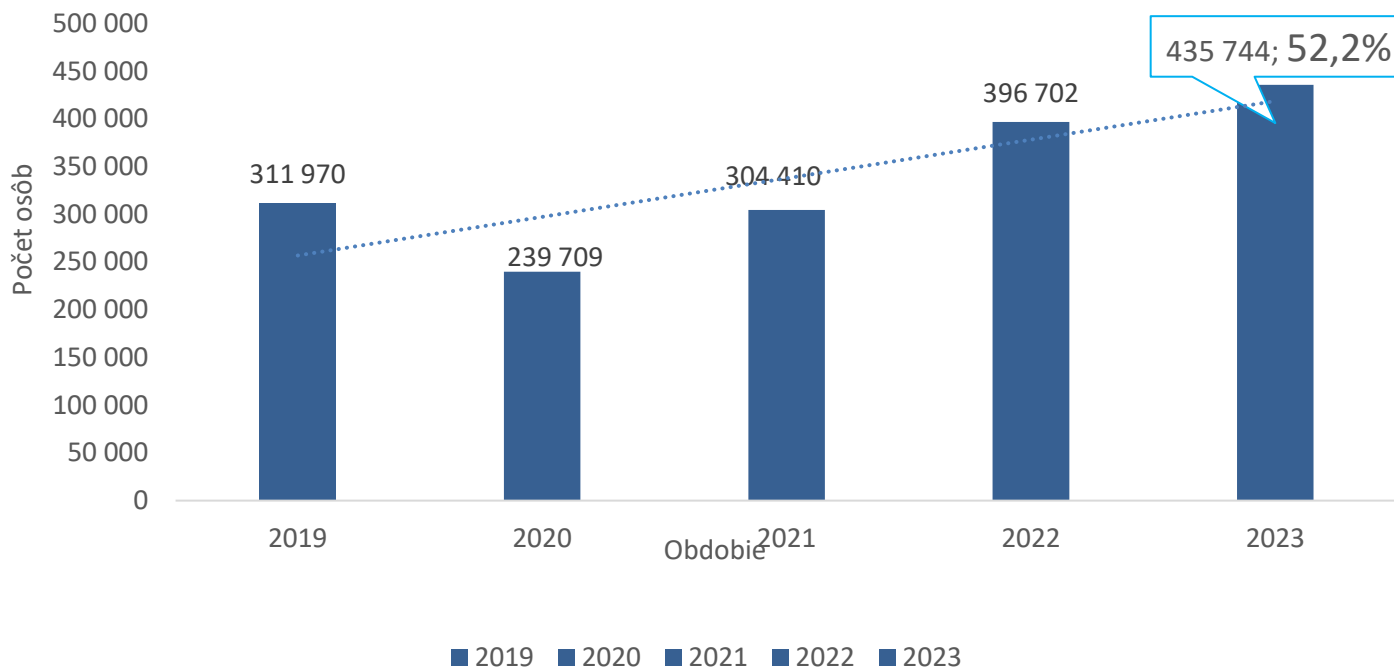
Porovnanie počtu žien vo veku 23-64 rokov, ktoré absolvovali skríningové cytologické vyšetrenie a mali **abnormálny cytologický nález (6,5%-7,3%)**

Zdroj: ZP, Národný onkologický inštitút, Bratislava 2024

Onkologický skríning na Slovensku

Kolorektálny Karcinóm (KRCa)

Počet osôb vo vekovej skupine 50-75 rokov, ktorí absolvovali TOKS vyšetrenie

Skríning KRCa

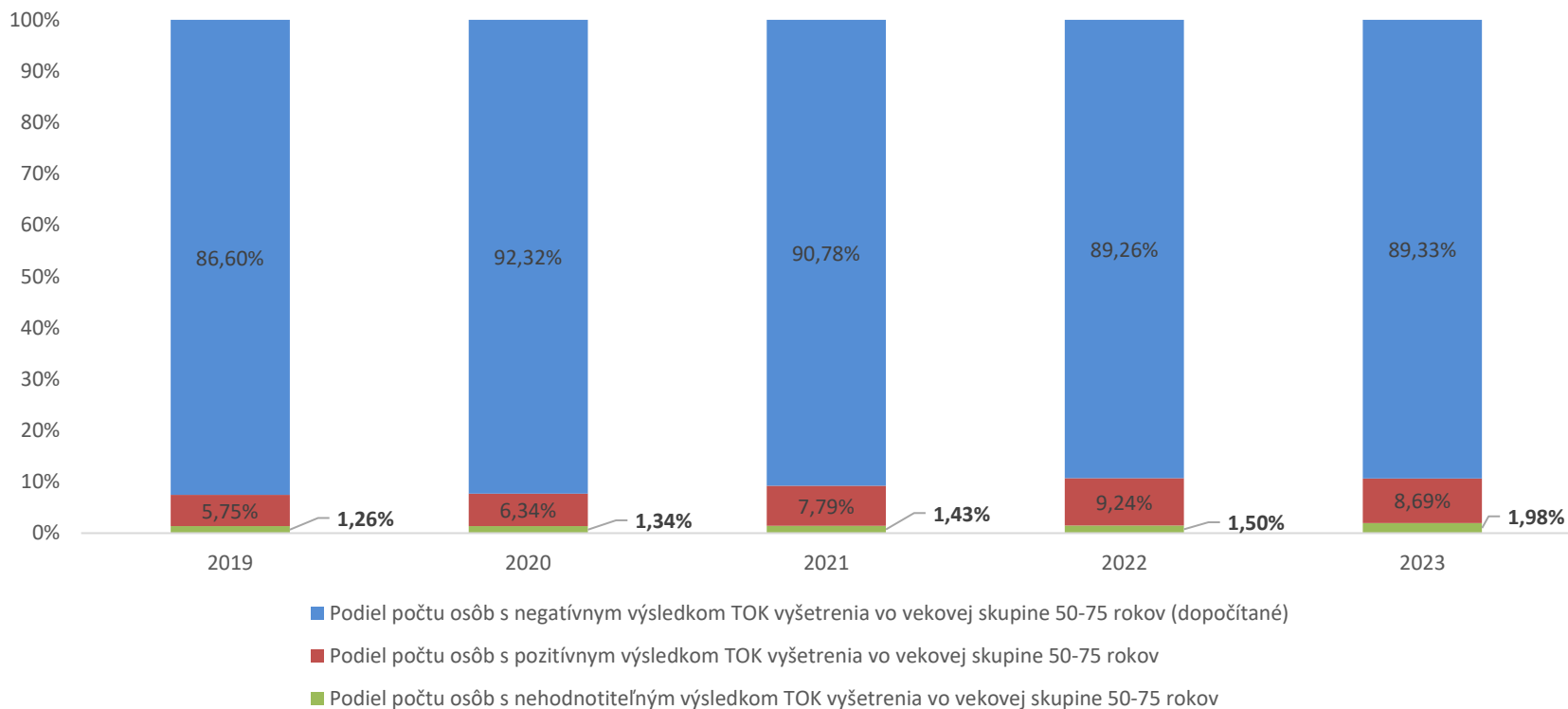
Pozitívny trend v počte osôb vo veku 50-75 rokov v čase od roku 2019 do roku 2023, ktoré majú vykázané vyšetrenie TOKS. **V roku 2023** bol podiel počtu osôb, ktoré majú vykázaný TOKS **viac ako 52%**.

*Na Slovensku bolo v roku **spolu 1 669 564 mužov a žien vo veku od 50 - 75 rokov.***
(Štatistický úrad SR)

Onkologický skríning na Slovensku

Kolorektálny Karcinóm (KRCa)

Podiel počtu vykázaných TOKS podľa výsledku testu

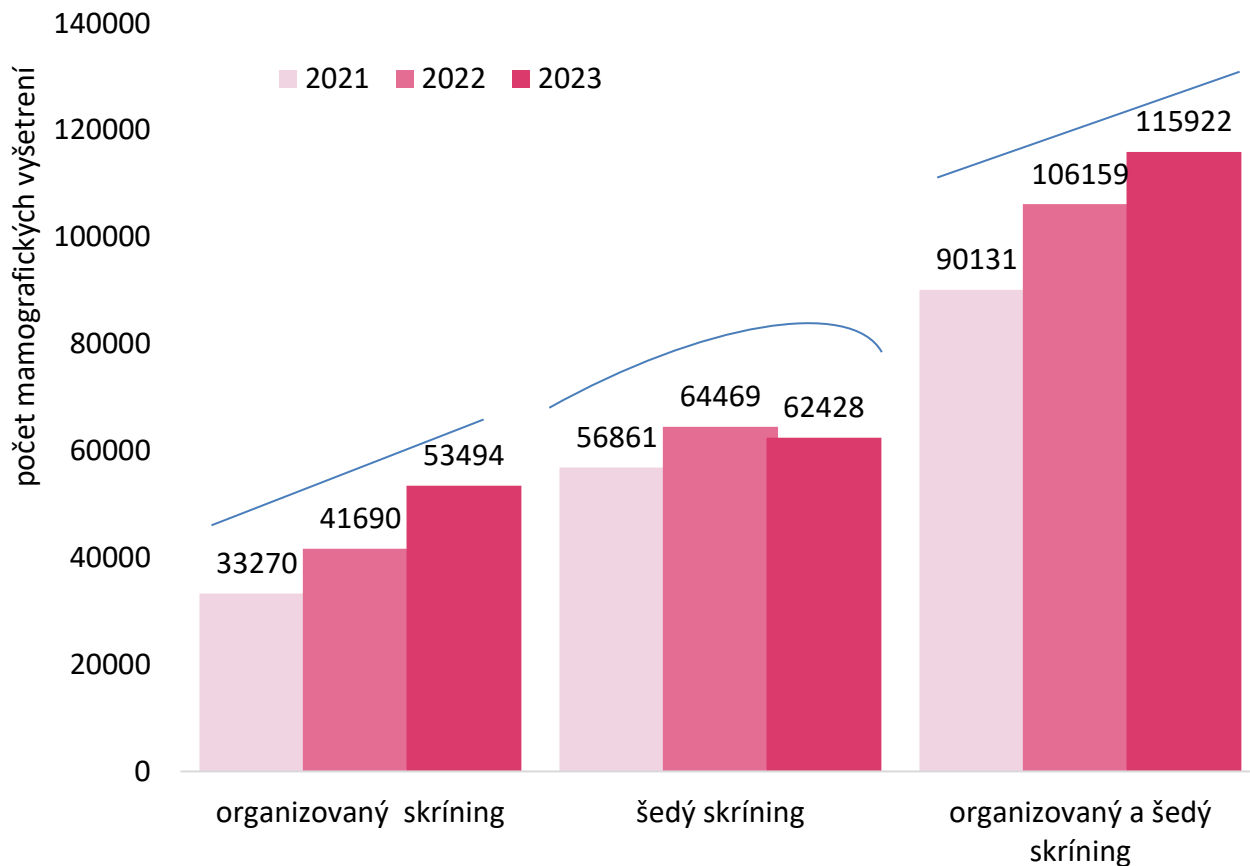

Skríning KRCa

Percento pozitívne vykázaných TOKS sa významne neodchyľuje od hodnôt ktoré uvádzajú iné krajiny (**8,5-9,2%**)

Onkologický skríning na Slovensku

Karcinóm prsníka (KP)

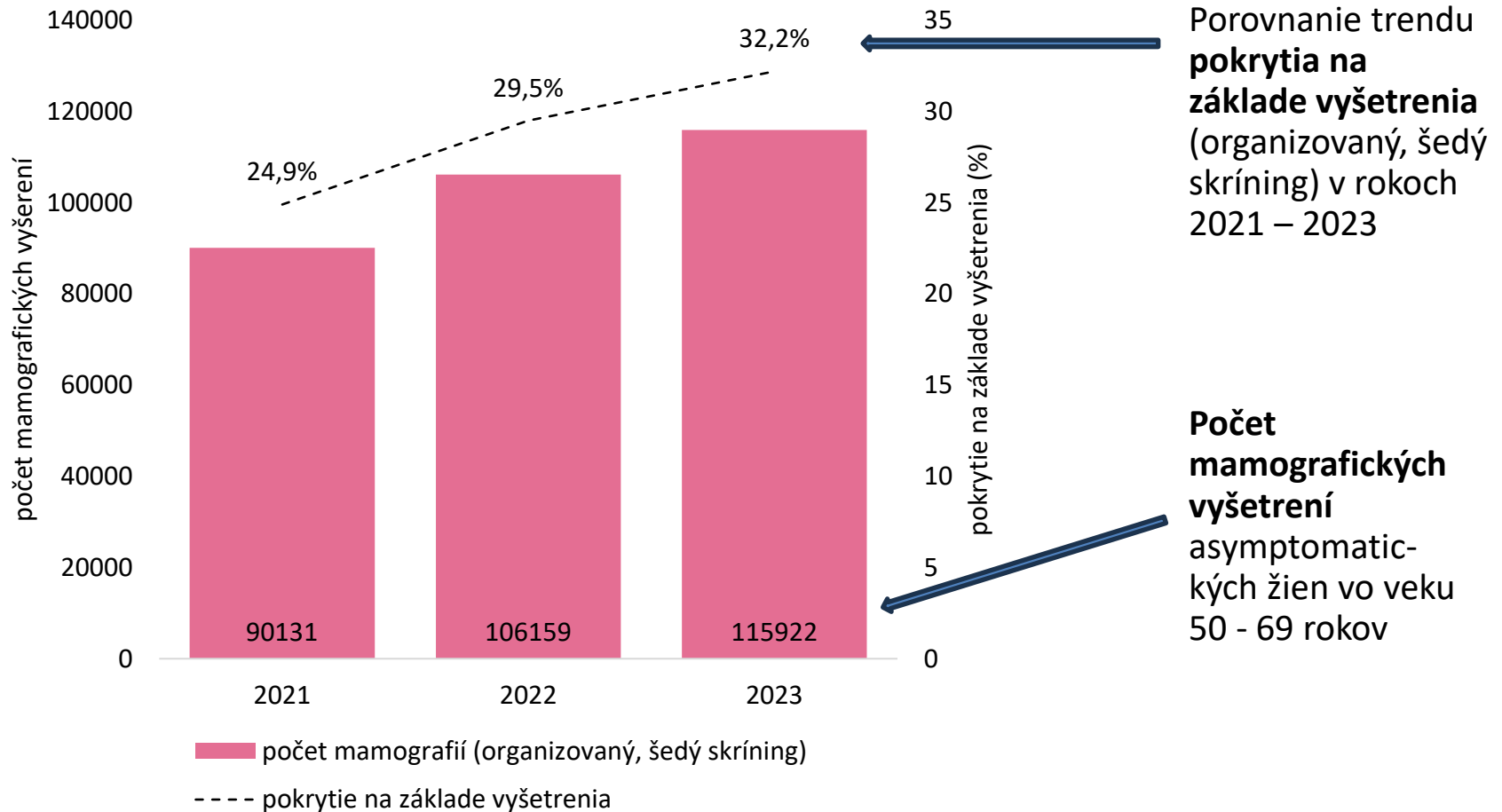
Porovnanie počtu mamografických vyšetrení asymptomatických žien zrealizovaných na preverenom (**organizovaný skríning**) a inom ako preverenom (**šedý skríning**) skríningovom mamografickom pracovisku.

Na Slovensku bolo v roku 2023 **vo veku 50-69 rokov** ***360 309 žien** (Štatistický úrad SR)

*Započítané sú aj ženy s diagnózou rakoviny prsníka, alebo u nich prebieha paliatívna starostlivosť

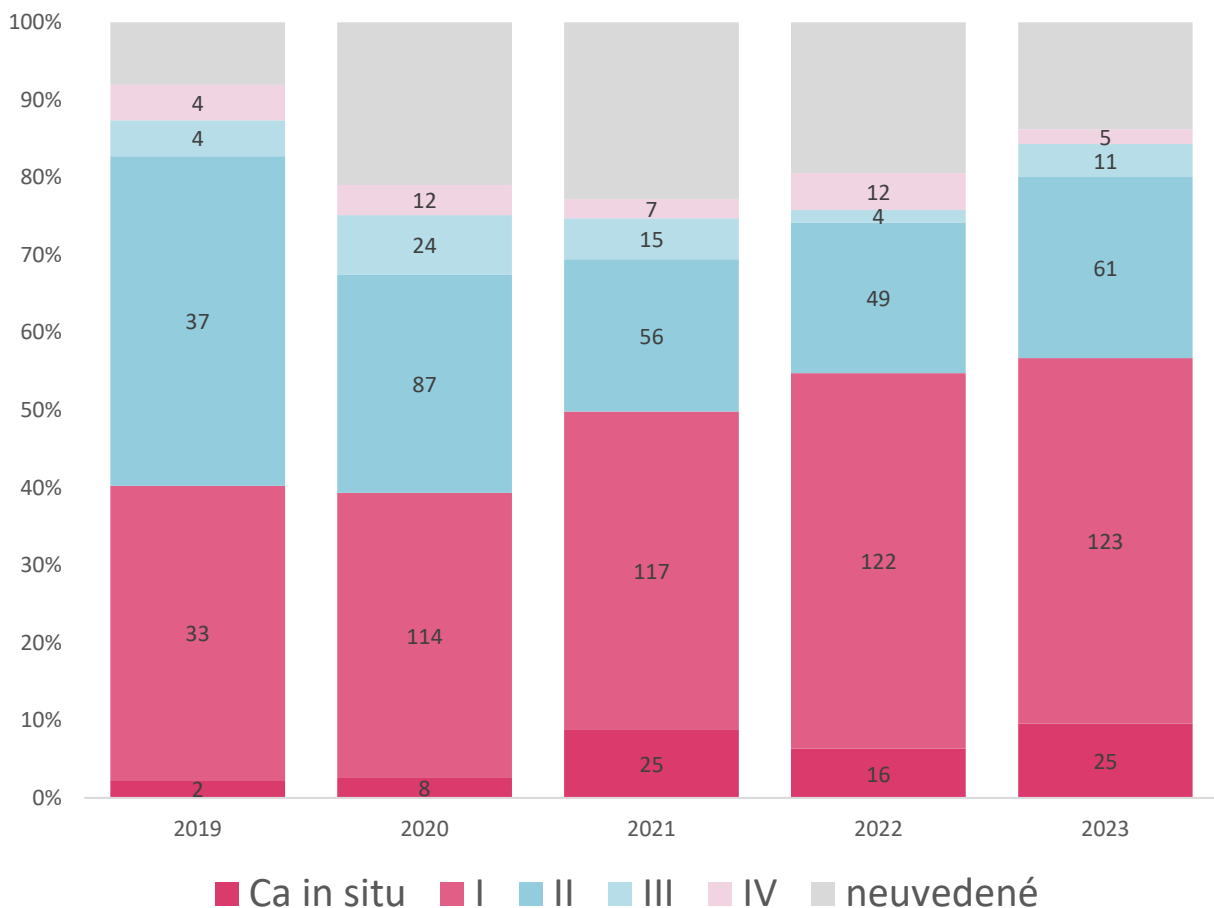
Onkologický skríning na Slovensku

Karcinóm prsníka (KP)

Onkologický skríning na Slovensku

Karcinóm prsníka (KP)

Porovnanie počtu diagnostikovaných malignít v organizovanom mamografickom skríningu na preverených skríningových pracoviskách v rokoch 2019sept- 2023 podľa TNM štádia.

V roku 2023 diagnostikovaných 261 malignít, čo predstavuje detekčnú mieru 5 prípadov na 1 000 vyšetrení.

Význam organizovaného skríningu v zdravotnom systéme

- **Na Slovensku ročne pribudne 40 000 onkologických pacientov**
- Za posledných 5 rokov **náklady na onkologickú liečbu vzrástli o 28%!!**
- Zataženie štátneho rozpočtu v súvislosti s rakovinou dosiahlo **2,1 miliardy €**
(úhrada ZP za akúkoľvek hradenú starostlivosť)
- Nepriame náklady (*invalidita onkologického pacienta*) **stúpili o 22%**, čo činí **208 miliónov €**

30-50% nádorových ochorení je preventabilných

Vďaka včasnému záchytu, moderným liečbam a prístupom sa človek môže vrátiť a zapojiť do pracovného procesu.

Význam organizovaného skríningu v zdravotnom systéme

Zdravá
populácia

Primárna
prevencia

Sekundárna
prevencia

ONKOKONTROLA

Včasný záchyt a liečba
onkologického ochorenia

Neskorý záchyt
onkologického
ochorenia

Zdravá
populácia

Priame náklady
na onkol.liečbu
2,1 miliardy €

Náklady na zdravotnú starostlivosť

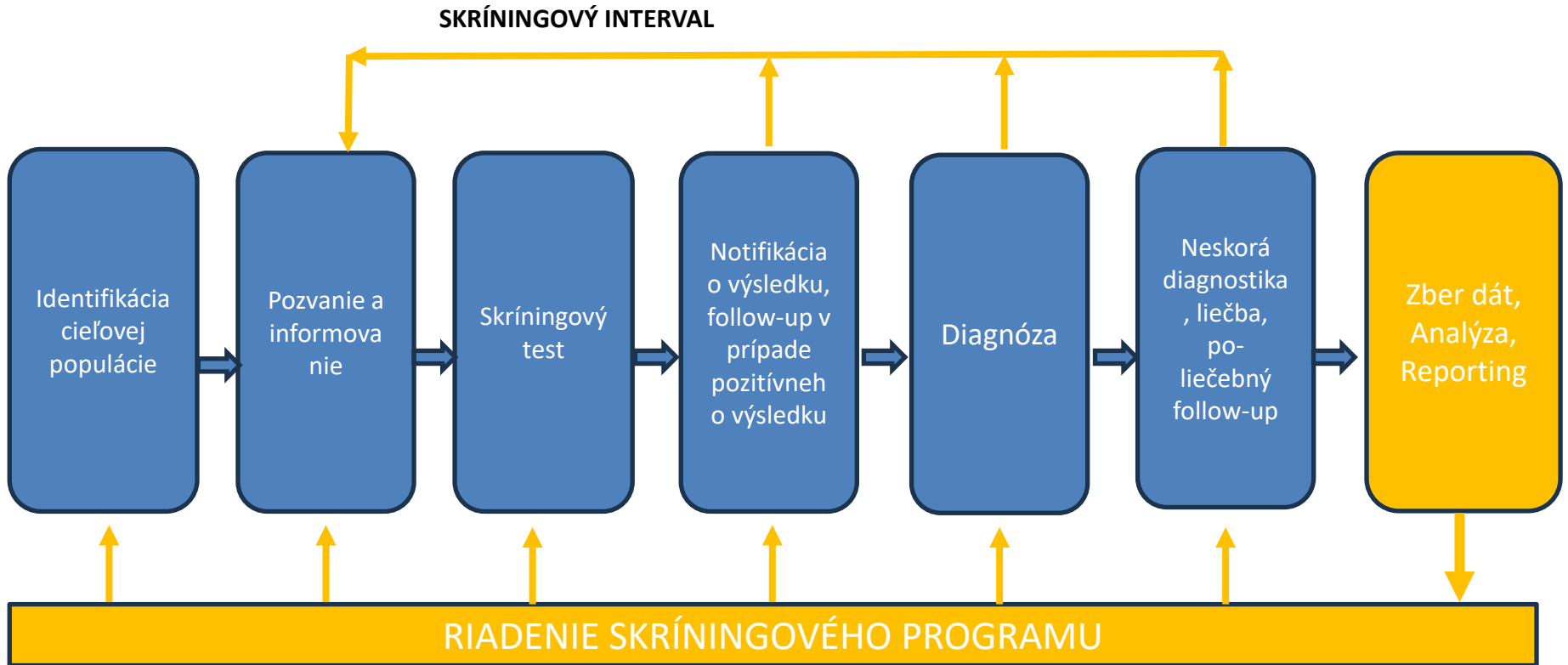
€€€€€
€€€€€
€€

Nepriame náklady
208 miliónov €

Strata produktivity práce
Sociálny, ekonomický dopad

Onkologický skríning má byť zorganizovaný, riadený, udržateľný proces

Udržateľnosť je schopnosť udržať alebo podporovať proces v priebehu času.

Onkologický skríning na Slovensku

V decembri 2022 prijaté nové **odporúčania Európskej komisie***, ktoré odrážajú najnovšie dostupné vedecké dôkazy a technologický pokrok o posilnení prevencie prostredníctvom včasnej detekcie: **Nový prístup EÚ ku skríningu rakoviny**, ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady 2003/878/ES, (2022/C 473/01)

Onkologické skríningové programy na Slovensku:

- nasledujú odporúčanie Európskej komisie,
- sú v súlade s cieľmi Európskeho plánu boja proti rakovine, s odporúčaniami projektu **ICCCS** (Zlepšenie koordinácie onkologickej starostlivosti a skríningu v Lotyšsku a na Slovensku 2022-2023, IARC),
- sú súčasťou Národného onkologického programu SR

*([Council Recommendation of 9 December 2022 on strengthening p... - EUR-Lex \(europa.eu\)](#))

Odporúčanie Európskej Komisie

- **rozšírenie vekovej skupiny žien** v skríningu rakoviny prsníka, zo súčasných 50 -69 rokov na **45 - 74 rokov**.
- **Uprednostnenie testovania na ľudský papilomavírus (HPV)** u žien vo veku od 30 do 65 rokov **každých 5** alebo viac rokov namiesto skríningu rakoviny krčka maternice formou cytologického steru a prihliadnutie na stav očkovania proti vírusu HPV,
- odporúčanie **kvantitatívneho imunochemického testovania stolice** na rakovinu hrubého čreva a konečníka u ľudí vo veku od 50 do 75 rokov namiesto súčasného TOKs s cieľom zistiť, či osoba potrebuje následné kolonoskopické vyšetrenie
- **Zavedenie pilotných programov** pre skríning ca pľúc a ca prostaty

Onkologický skríning na Slovensku

Novela Prílohy č.2, Zákona 577/2004

Hlavné zmeny:

- jasné rozlíšenie preventívnej prehliadky od skríningu, ktoré môžu byť v rôznom časovom intervale

Napr: preventívna gynekologická prehliadky raz za rok vs skríning KKM raz za 3 roky, v prípade HPV testu raz za 5 rokov ALEBO primárna skríningová kolonoskopia, ktorá vylučuje robenie TOKS počas preventívnej prehliadky u VLD

- špecifikácia testovacej metódy, cieľová populácia, stanovené podmienky pre vykonávateľa skríningu, definícia správnych kódov výkonov a dg súvisiacich so skríningom a jeho hodnotením

- Pravidlá hodnotenia skríningu (KPI)

Onkologický skríning na Slovensku

Quod necesse est

- ✓ Schváliť novelu zákona 577/2004 Z.z. (t.č. predložená na vládu SR)
Úprava existujúcich a zavedenie nových skríningových programov
- ✓ Posilniť riadenie a organizáciu národných skríningových programov
(vznik **NSC**)
- ✓ V zmysle Uznesenia vlády SR č. 433/2021 **predložiť** na rokovanie vlády **Aktualizované Akčné plány NOP 2026-2030** (Q4/2025)
- ✓ EU projekty

European Joint Action on Cancer Screening

Assuring sustainable implementation of high-quality screening for breast, cervical and colorectal cancers, as well as implementation of the recently recommended screening programs – for lung, prostate and gastric cancers.

International Agency
for Research on Cancer

MINISTERSTVO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Onkologický skríning na Slovensku

Významné kroky k existencii onkologických skríningov na Slovensku boli uskutočnené ...

... zníženie výskytu a úmrtí na nádorové ochorenia a reálne nasledovanie NOP **musí byť dlhodobou prioritou každého vedenia MZ SR bez ohľadu na politické smerovanie...**

Správa o stave skríningov na Slovensku 2020-2023

Skríningové onkologické programy na Slovensku

Správa za rok 2020

Stav onkologických skríningov na Slovensku

Správa za rok 2021

Stav onkologických skríningov na Slovensku

Správa za rok 2022

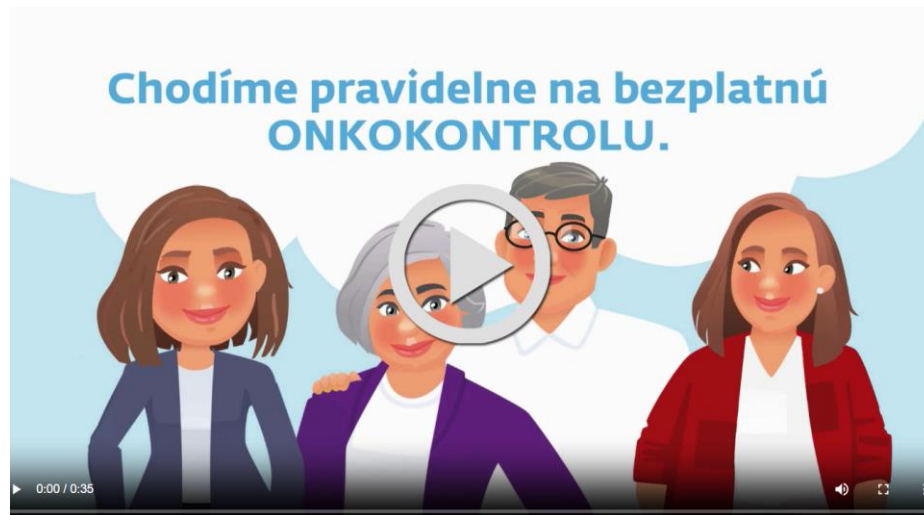
Stav onkologických skríningov na Slovensku

Správa za rok 2023

www.onkokontrola.sk

www.noisk.sk

ONKOKONTROLA prsníka

Ak ste žena vo veku 50 až 69 rokov, mali by ste sa viac zaujímať o skrúningovú mamografiu, pretože vám môže zachrániť život.

[chcem vedieť viac >>](#)

ONKOKONTROLA krčka maternice

Ak ste žena vo veku 23 rokov a viac, zvyknite si na pravidelné prehliadky u gynekológa. Môžu vám zachrániť život.

[chcem vedieť viac >>](#)

ONKOKONTROLA hrubého čreva

Ak ste vo veku od 50 do 75 rokov, mali by ste sa viac zaujímať o zdravie svojho čreva a konečníka.

[chcem vedieť viac >>](#)

Rýchle odkazy

Ako sa objednať na vyšetrenie?
Kde vám urobia vyšetrenie?
Ako prebieha vyšetrenie?

Rýchle odkazy

Ako sa objednať na vyšetrenie?
Kde vám urobia vyšetrenie?
Ako prebieha vyšetrenie?

Rýchle odkazy

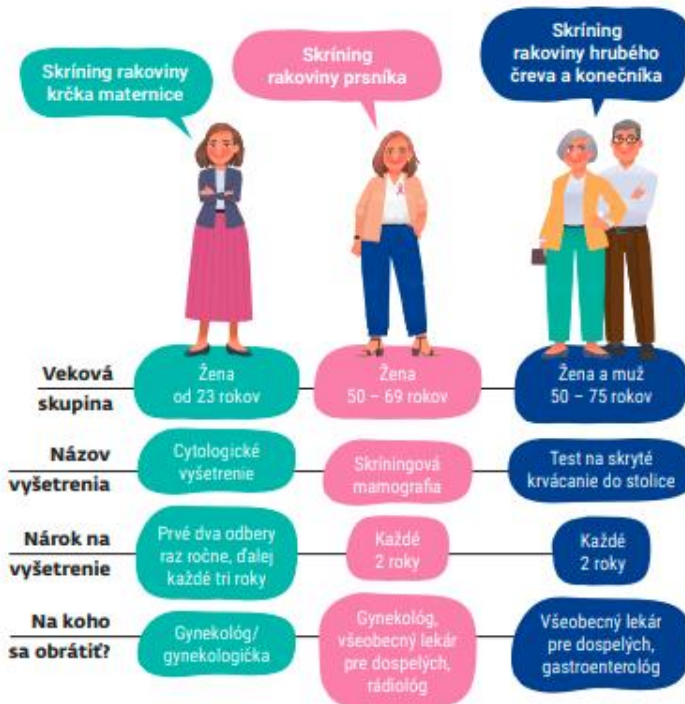
Ako sa objednať na vyšetrenie?
Kde vám urobia vyšetrenie?
Ako prebieha vyšetrenie?

Chod'te na onkokontrolu **a zistite, či ste**

www.onkokontrola.sk

3 KONTROLY,

ktoré vám môžu **zachrániť život** ARY STE BOLI OK

PREČO ÍŠŤ NA VYŠETRENIE?

Vyšetrenie **znižuje úmrtnosť na rakovinu krčka maternice** tým, že u žien bez príznakov zachytí včasné štádiá ochorenia, vrátane predrakovinových stavov. Skorým odhalením týchto stavov sa dá úplne predísť vzniku rakoviny krčka maternice.

Vyšetrenie **znižuje úmrtnosť na rakovinu prsníka** tým, že u žien bez príznakov zachytí včasné štádiá ochorenia. Pacientky s včasným štádiom rakoviny prsníka majú vysokú šancu na vyliečenie.

Test na skryté krvácanie do stolice **zachytí včasné štádiá rakoviny hrubého čreva a konečníka** vrátane predrakovinových stavov u mužov a žien bez príznakov ochorenia. Následne po pozitívnom teste absolvujete kolonoskopiu, ktorá vie zistiť a odstrániť rakovinotvorné polypy skôr, než sa zmenia na rakovinu, čím sa dá zachrániť život.

AKO PREBIEHA VYŠETRENIE?

Pri cytologickom vyšetrení vám pomocou špeciálnej odberovej kefy odobrá z vonkajšej a vnútornej časti krčka maternice vstupu pavučinových buniek. Tie potom pošlú do laboratória na vyhodnotenie.

Vyšetrenie prebieha krátkym stlačením prsníkov z niekoľkých uhlov, čo umožňuje lepšiu viditeľnosť. Röntgenovými žiareniami sa zosníma každý prsník z hornej a bočnej strany.

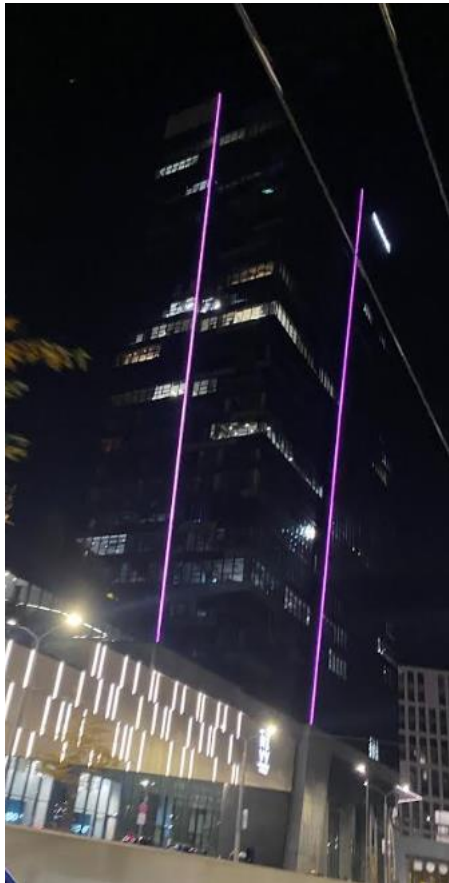
Test si robíte sami. Pomocou tyčinky si odoberte malú vzorku stolice do špeciálnej nádoby. Zatvorenú skúmavku odovzdáte všeobecnému lekárovi. V prípade pozitívneho testu sa vyšetrenie doplní kolonoskopiou – vyšetrením celého úseku hrubého čreva pomocou tenkej sondy.

Chod'te na onkokontrolu **a zistite, či ste**

Odborná verejnosť

Titulná stránka » Skrining » Odborná verejnosť

**Ďakujem NOI tímu,
všetkým spolupracovníkom a podporovateľom**

Ďakujem za pozornosť